

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conferentiæ Theologico Morales

Compendiosè propositæ ac breviter resolutæ Ad Usum Directorum
Conferentiarum Hebdomadalium ... DD. Parochorum, Curatorum,
Confessariorúmque omnium

Ex Materia De Actibus Humanis Excerptarum

Sargar, Elisaeus

Augustæ Vindelicorum, 1720

Conferentia LV. De Metu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41214

pio intrinseco ipsius voluntatis, & vel maximè secundum inclinationem illius in objectum: si unum horum desit, hoc ipso non erit actus elicitus voluntatis: consequenter *voluntas quoad actus elicitos non potest esse involuntaria*; sed solum in actibus imperatis aliarum potentiarum, præsertim externarum, quatenus contra inclinationem & imperium potentiae volitivæ, membra externa possunt ab extrinseco principio compelli ad agendum, non agendum, vel patiendum aliquid, ut patet ex exemplis allatis de compulso ad ebrietaem: de vi tracto ad idola adoranda: de Virgine vi oppressa &c. quæ proinde vis externa tollit omne voluntarium, utpote voluntate minimè cooperante, sed omnimodè resistente & renitente.

CONFÉRENTIA LV.

De Metu.

79. **M**etus definitur à Jurista l. 1. ff. de eo, quod metùs causa, quod sit *instantis vel futuri mali causâ mentis trepidatio*. Adeoque agere ex metu, est ex timore mali imminèntis vel futuri aliquid agere, quod aliàs non ageret.

Metus sic definitus alius est *ab extrinseco*, cum quis ad avertendum aliquod malum à causis naturalibus vel fortuitis imminens quidpiam agit, aliàs non acturus. Ut si metu naufragii merces è navi projicias: peregrinationem voveas &c. Metus *ab intrinseco* incussus dicitur, qui à causa libera, seu ab alio homine directè incutitur ad agendum aliquid, quod alter aliàs nollet: isque potest esse vel *iustus*, incussus scilicet à persona, quæ iuste potest

incutere; vel etiam debet: ut si is, qui sponsalia contraxit, volens resiliere sine justa causa, compellatur à Magistratu Ecclesiastico ad matrimonium contrahendum: vel *injustus*, incussus scilicet à eo, qui nullum habet jus incutiendi; ut si Latro mortem minuetur, nisi pecuniam des vel promittas: si alius mortem vel aliud grave malum minuetur, nisi filiam suam uxorem ducas &c.

Metus iterum alius est *gravis & cadens in constantem virum*, quo grave malum vitæ, famæ, vel magis fortunæ intentatur, quale scilicet etiam fortiori merito sit formidabile: cujusmodi sunt metus mortis, mutilationis, cruciatus atrocis, servitutis, exilii, carceris diuturni, gravis infamiæ, stupri violenti, amissionis status honorifici, aut omnium bonorum &c.

Alius est *metus levis & non cadens in constantem virum*, qui ob leviora mala iminentia vel intentata suscipitur. Alius denique est *metus reverentialis*, quo scilicet filius timet offensionem parentum, pupillus tutorum, subditus principis, Monachus Prælati, Clericus Episcopi, uxor mariti. His præmissis sit

RESOLUTIO I. *Metus Reverentialis (etiam respectu matris, maxime si conjungatur sollicitationibus importunis, & aliis similibus mediis) æquivaler in adolescentem filios familias timorato & meticulofo sub cura parentum degente, ab iisque dependente, metui cadentem in constantem virum.* Ita in terminis P. Marchant in Resol. notabil. casuum de Sacram. Ord. casu 2. Sanchez l. 4. de Matrim. Disp. 5. n. 5. 7. & 8. quos refert & sequitur noster Patrit, hic n. 48. Ex quo proinde

Probatur & explicatur: Quia *metus cadens in constantem virum* ex tribus mensurari debet, utpote; *ex persona metum inferente*, cui magna obligatio debetur; ut est parens, præcipue si magna auctoritate, animositate, austeritate & gravitate polleat apud filium, ita ut magno illi timori sit & formidini. 2. *Ex persona metum patiente*, quæ de se timida & pusillanimis sit; ut constat de filiis familias, qui interdum plus timent oculum parentum, indignationem aut aversionem, quam grave malum ab externa persona illatum. 3. *Ex objecto vel modo inferendi*. Etsi enim subinde nec minæ nec verbera interveniant, torvus tamen vultus, indignatio, timor diminutæ dilectionis, vel damni alicujus in dispositione bonorum, vel durioris tractationis, sæpe metum cadentem in constantem virum causant: ut pro dolor! frequenter experimur in filiis familias, qui inviti ad Religiones, vel alios status capessendos contra propriam voluntatem quasi coguntur. Unde fit, quod metus, qui in uno censetur levis, in alio gravissimus reputetur: & ideo jure decretum est, ut ubi aliqua dubietas suppetit, arbitrio Judicis vel personæ gravis in foro externo; vel in interno arbitrio confessarii, aut alterius viri prudentis relinquatur; ut tenent communiter DD. cum glossa in *c. cum dilectus de his, quæ vi*. Ex quibus omnibus constat, ex metu reverentiali fieri metum cadentem in constantem virum.

Dixi in Resolutione per parenthesis (*etiam respectu matris*) solent enim matres sæpe animosiores, ac severiores esse in proles, aut certè impudentiores, ita ut indignatio matris apprehensa

hensa plus torqueat quàm patris; utpote quod
matres soleant frequenter etiam patres ad indigna-
tionem adversus filios concitare. Hæc Marchant
cit.

80. RESOLUTIO II. *Metus quicumque
perturbans rationem, non causat involuntarium sim-
pliciter, sed secundum quid tantum; adeoque per se
tollit actum bonum; nec in toto excusat à peccato. Ex
Patrit. cit. &*

Probatur I. pars: Quia voluntarium est, quod
deliberatè fit ab agente cognoscente singula: sed
omnis ex quocunque metu agens (v. g. metu mor-
tis dans pecuniam latroni: metu naufragii e-
iciens merces in mare &c.) deliberatè omnino, con-
sideratis omnibus, tanquam hic & nunc bonum
eligit pecunias dare, vel merces ejicere: ergo metus
quicumque relinquit actum ex eo factum verè vo-
luntarium; consequenter non causat involunta-
rium simpliciter: quia autem id fit cum aversione
voluntatis, displicentia & tristitia, metus reddit ac-
tum aliquò modò involuntarium secundum quid
igitur &c. Unde Juris Consultus in l. si mulier
de eo, quod metus causa. dicit: Si metus causa
hereditatem, puto me heredem fieri: quia quamvis
liberum esset, noluissem, coactus tamen volui.

Probatur II. pars: Adeoque per se nec tollit actum
bonum; Eo ipso enim, quo metus relinquit ac-
tum voluntarium simpliciter, etiam relinquit bo-
num, si nil aliunde deficiat.

Probatur III. Pars: Nec in toto excusat à peccato
Siquidem metus relinquens voluntarium simplici-
ter in actione aliàs mala, etiam relinquit peccatum
simpliciter

simpliciter: & e contra eo ipso, quo metus admix-
to involuntario secundum quid, ipsum volun-
tarium minuit, adeoque & culpam, id est,
excusat à peccato eò magis, quo gravior vel in-
justior est metus; in tantum, ut metus gravissimi
mali totaliter excusare possit à peccato *indirectè*;
§1. quatenus scilicet in casu tanti mali vel periculi
ipsa Lex obligare cessat: v. g. Lex homicidii obli-
gare cessat, quando iminet periculum propriæ
mortis ab injusto invasore: Lex furti obligare ces-
sat in casu extremæ necessitatis: Lex restitutionis
cessat obligare, quando timetur grave damnum vi-
tæ vel famæ propriæ &c. *Ut omnes docent.* Simi-
liter metus gravis etiam subinde excusat in trans-
gressione legis divinæ positivæ, quando hæc respi-
cit bonum seu utilitatem propriam operantis: ut
de integritate confessionis: de confessione præ-
mittenda ante communionem: de observatione
votorum, festorum &c. Cum enim hæc & simi-
lia divinitus jubeantur ob bonum spirituale ope-
rantis, non præsumitur bonus Deus velle obligare
cum tanto rigore & periculo operantis. Secus
est de legibus divinis principaliter respicientibus
bonum commune Ecclesiæ; cujusmodi sunt om-
nia Christi positiva præcepta de administratione
Sacramentorum in certa materia & forma: conse-
cratione in duplici specie: sigillo confessionis ser-
vando &c. in quibus nullo metu excusatur trans-
grediens. Ita Suarez. Vasq. apud Bonacin. Disp. 2. de
peccat. q. 5. p. 2. Porro metus verè gravis mor-
tis &c. per se semper excusat in transgressione le-
gum & præceptorum humanorum Ecclesiastico-
rum

rum & Politicorum; quia hæc ex mente Legislato-
rum nunquam censentur obligare cum tanto rigo-
re; nec obligare possunt, quia eo ipso essent injustæ
& irrationabiles ut iterum communis DD. in materia de
legibus. 81. Dictum est autem *per se*; quia per ac-
cidens lex humana potest obligare, & de facto ob-
ligat etiam cum certo periculo vitæ, famæ vel for-
tunæ nullo omnino metu excusante; quando tolli
concurrit aliqua Lex superior ita obligans; ut pu-
ta quando ex legis humanæ observatione maius
Reipublicæ bonum speratur: vel ex ejus neglectu
maius malum communitatis timetur, quàm æstima-
ri debeat periculum vitæ, famæ vel fortunæ unius
hominis privati: v. g. si Summus Pontifex Sacer-
doti præcipiat, ut etiam cum vitæ periculo fidem
Paganis prædicet ob speratum lucrum animarum:
si Episcopus Parocho, Princeps Medico inhibeat
tempore pestis, ne fugiant: si Belli Dux militi præ-
cipiat, ut stationem servet, hostem aggrediatur, &c.
tenentur parere, etiam cum evidentissimo mortis
periculo ita *rursus omnes*. Deinde quando trans-
gressio humanæ legis vel præcepti cessura est in
contemptum potestatis legislativæ, fidei aut Reli-
gionis Christianæ detrimentum, grave scandalum
aut ruinam spirituales proximorum, aut pecca-
tum proprium. Tunc enim ipsa lex naturalis ob-
ligabit ad observationem legis humanæ, & trans-
gressionem intrinsicè malam constituet. Quare
metus mortis vel alterius gravis mali per se qui-
dem semper excusat in legibus positivis & præcep-
tis Ecclesiæ (utpote de jejunio servando, missa au-
dienda in die festo, de celebrando cum certis para-
men-

mentis sacris, &c.) versans tamen inter hæreticos die jejunii licitè potest comedere carnes, aut die festo omittere sacrum, ne agnitus Catholicus grave periculum aut damnum incurrat.

82. At verò si comestio carnis proponeretur in contemptum Religionis & ad professionem sectæ hereticæ, utpote dicendo: *Quisquis est aversus à Fide Papistica, nobiscum carnes comedat.* tunc jam Catholicus obligabitur cum certo vitæ periculo abstinere; quia in his circumstantiis carnes comedens ipso actu fidem negaret, quod est intrinsecè malum. Eodem modo, si tyrannus morte intentata compellat sacerdotem celebrare non jejunum, vel sine sacris vestibus Ecclesiastico jure requisitis, potest id extra peccatum facere; non item si id fiat in contemptum fidei aut Ecclesiæ. Item excommunicatus non tenetur cum periculo vitæ vel famæ abstinere à communione fidelium, etiam in sacris; quin etiam Sacerdos vel Parochus occultè excommunicatus tenebitur celebrare, & Sacramenta ministrare, cum ex officio petitur, atque absque sua infamia, vel aliorum scandalo negare nequit. Sanchez. l. 1. moral. c. 18. Aliter iterum sentiendum est, si ad id metu urgeretur in contemptum Ecclesiæ. Ita denique aliquis metu mortis, vel alterius gravis mali adactus licitè contrahet matrimonium cum consanguinea vel affine, aliòve impedimento jure positivo dirimente (cum intentione faciendi, quantum licet) non tamen licitè consummabit ante impetratam dispensationem; aliàs esset copula fornicaria lege naturali prohibita, & intrinsecè mala: ita rursus Sanchez l. 7. de Matrim. Disp. 16. Layman.

man. & comm. Cæterum si talis gravi metu contrahat, etiãque consummet matrimonium cum consanguinea, non tamen incurrit excommunicationem in jure latam *Clem. un. de Consanguinitate & Affinit.* quia ad censuram incurrendam requiritur contumacia: qui autem ex gravi metu peccat, alioquin non peccaturus, non potest censerī contumax: igitur, &c. ita ex communiore *Suar. l. 3. de leg. c. 30. Laym. l. 1. tract. 5. part. 1. c. 5. n. 3.* quos refert & sequitur noster *Patrit. cit. n. 52.*

CONFERENTIA LVI.

An metus saltem infirmet promissiones, vota, & contractus?

83. RESOLUTIO: Metus quicumque non perturbans rationem, non infirmat promissiones, vota, nec contractus, nisi sit gravis, & injustè incussus ad extorquendum. Ita *Patrit. n. 54. &c.*

Probatur: quia voluntarium sufficiens ad actum humanum perfectum, & ad peccatum mortale, per se loquendo est etiam sufficiens ad contrahendum obligationem promissionis, voti & contractus, nisi specialis lex vel ratio obstat: sed id quod fit ex metu quocunque, non perturbante rationem, adhuc est simpliciter voluntarium, ac sufficiens ad actum humanum ac peccatum mortale, ut probatum est *Confer. preced.* Ergò per se loquendo, etiam est sufficiens ad contrahendum obligationem promissionis, voti, &c. consequenter non invalidabit hujusmodi promissiones, vota, contractus, &c.

84. Dixi